

Copyright: MATEO Arquitectura www.mateo-arquitectura.com

Planta de situació aèria

La nova Biblioteca de Cinema de la Filmoteca de Catalunya: procés i relació entre el projecte bibliotecari i arquitectònic

Mercè Rueda

Cap de la Unitat de Documentació, Filmoteca de Catalunya

<mrueda@gencat.cat>

Resum:

Es presenta la Filmoteca de Catalunya i les seves necessitats documentals per passar a descriure amb detall el projecte bibliotecari i arquitectònic i l'execució d'aquests projectes en la construcció de la nova Biblioteca de Cinema de la Filmoteca.

Paraules clau:

Biblioteca de Cinema, Filmoteca de Catalunya, projecte arquitectònic.

Copyright: Adrià Goula www.adriagoula.com

La nueva Biblioteca de Cinema de la Filmoteca de Catalunya: proceso y relación entre el proyecto bibliotecario y arquitectónico

Resum:

Se presenta la Filmoteca de Catalunya y sus necesidades documentales para pasar a describir con detalle el proyecto bibliotecario y arquitectónico y la ejecución de estos proyectos en la construcción de la nueva Biblioteca de Cinema de la Filmoteca.

Paraules clau:

Biblioteca de Cinema, Filmoteca de Catalunya, proyecto arquitectónico.

The new Cinema Library of the Catalan Film Archive: the process and the relation between library and architectural projects

Abstract:

The article presents the Catalan Film Archive and its document needs, and further describes the architectural and library projects and the execution of the plans for constructing the new Cinema Library of the Catalan Film Archive.

Keywords:

Cinema library, Catalan Film Archive, architectural project.

Copyright: Fons Biblioteca

Biblioteca de Cinema de la Filmoteca. Portal Santa Madrona, 6-8 (Barcelona)

Antecedents i situació de la Biblioteca de la Filmoteca

Què és la Filmoteca de Catalunya

La Filmoteca de Catalunya neix com a resultat dels traspassos des del Govern central a la Generalitat de Catalunya l'any 1981. Anteriorment, des de meitat dels anys seixanta ja existia una seu a Barcelona de la Filmoteca Nacional de España, que disposava d'una sala de projeccions, una col·lecció de llibres i revistes i un petit espai per treballar i conservar les pel·lícules i els documents, i amb un mínim de personal.

Recentment, La Llei del cinema a Catalunya, de l'any 2010, en l'article 46, sobre la Filmoteca de Catalunya, la defineix textualment:

1. La Filmoteca de Catalunya ha de vetllar per la preservació i difusió del patrimoni audiovisual i de la cultura cinematogràfica mitjançant, entre d'altres activitats pròpies, la conservació i restauració de negatius originals, nous suports fílmics, materials intermedis, còpies, fotografies, músiques, llibres, revistes, cartells i documents cinematogràfics de qualsevol tipologia, així com de peces de museu pertanyents a la història del cinema o altres materials.
2. La Filmoteca de Catalunya té com a funcions pròpies la recuperació, preservació, catalogació i restauració del patrimoni fílmic i documental, així com la investigació i el suport a la difusió de la cultura cinematogràfica amb especial atenció a la producció i la cultura cinematogràfica catalana.

Orgànicament, la Filmoteca és una àrea de l'Institut Català de les Indústries Culturals, una empresa pública que depèn del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

La Filmoteca, per dur a terme la seva activitat, està estructurada en quatre unitats:

- Direcció: àrea econòmica, comunicació, coordinació, publicacions i filmoteca per a les escoles. Portal de Santa Madrona, 6-8 (Barcelona).
- Arxiu Fílmic: recupera, conserva, cataloga i preserva i/o restaura el cinema, amb una especial atenció a la producció catalana. Està situat a la Gran Via de les Corts Catalanes, 184.
- Difusió: dona a conèixer la cultura del cinema a través de projeccions, retrospectives, debats o publicacions. La sala de projeccions està situada a l'avinguda de Sarrià, 33. També estableix convenis amb altres entitats per programar sessions de Filmoteca actualment en 7 localitats més de Catalunya.
- Documentació: recupera, conserva, preserva i/o restaura, cataloga, i gestiona els documents que generen el fet cinematogràfic, amb un èmfasi especial en el nostre àmbit geogràfic. Té com a objectiu primordial alimentar l'activitat de la mateixa institució, així com promoure i donar suport a la investigació cinematogràfica, i posar a l'abast d'estudiosos, d'investigadors, de professionals i

Copyright: Fons Biblioteca

Biblioteca de Cinema "Delmiro de Caralt". Rambla Catalunya, 81 (Barcelona)

de la ciutadania en general, els seus fons especialitzats. La Biblioteca de la Filmoteca està situada al carrer del Portal de Santa Madrona, 6-8.

A través de la seva història, la Filmoteca ha anat passant per diferents localitzacions i espais, fins a arribar als dos equipaments d'inauguració imminent:

- L'equipament al barri del Raval, a Barcelona, concentrarà les oficines, 2 sales de projeccions, sala d'exposicions i la Biblioteca de Cinema, a més d'una cafeteria i llibreria especialitzada.
- El Centre de Conservació i Restauració, estarà situat al Parc Audiovisual de Terrassa, on s'emmagatzemaran les pel·lícules en els seus formats originals. Aquestes instal·lacions necessiten unes condicions especials d'ubicació (aïllada de les aglomeracions urbanes) i de maquinària i instal·lacions tècniques necessàries per la restauració i conservació d'aquest patrimoni filmic.

Fins al dia d'avui la Filmoteca, i en particular la Biblioteca, ha recorregut un llarg camí per diferents locals en els seus trenta anys d'existència.

Què és la Biblioteca de Cinema de la Filmoteca de Catalunya

La Biblioteca és el resultat de la unificació de diferents fons i col·leccions. Les tres principals són: a) Biblioteca de Cinema Delmiro de Caralt, b) CO.CI.CA. (Col·lecció Cinematogràfica Catalana) i c) Biblioteca de la Filmoteca Nacional de España a Barcelona.

- a) L'any 1924 es comença a gestar una biblioteca particular a la ciutat de Barcelona, constituïda pel matrimoni Delmiro de Caralt (1901-1990) i Pilar de Quadras (1901-1971),

cineastes aficionats que van aconseguir reunir una de les biblioteques privades especialitzades en cinema més importants del món, tant pel nombre com per la qualitat de les edicions i els continguts. No només hi havia llibres (15.000 volums) i col·leccions de revistes (900 títols), en el seu fons, sinó també material gràfic, aparells cinematogràfics, documentació de cinema amateur, festivals, etc. L'any 1988, la Fundació Mediterrània, propietària d'aquesta col·lecció, va signar un conveni de cessió en dipòsit indefinit amb el Departament de Cultura, que la va instal·lar al pis de la rambla de Catalunya, 81, ocupant uns 500 m², i amb unes instal·lacions adequades. Posteriorment el Departament de Cultura la va adquirir en propietat l'any 2006.

- b) L'any 1967 l'historiador i crític cinematogràfic Miquel Porter i Moix (1930-2004) va impulsar la creació del fons documental anomenat CO.CI.CA. (Col·lecció Cinematogràfica Catalana). En aquesta biblioteca privada, no només hi havia llibres (5.000 volums), sinó que també estava formada per un gran arxiu de premsa provinent de publicacions i revistes generals. Hi havia també fitxers de referències d'articles de les revistes més emblemàtiques del moment, tant del país com estrangeres, documentació de cineclubs i material gràfic i d'arxiu de pioners del cinema català. Aquesta col·lecció particular estava situada en un pis del carrer de la Canuda de Barcelona.
- c) L'any 1982, arran dels traspassos de cinematografia des del Govern central a la Generalitat de Catalunya, la Filmoteca inicia la seva biblioteca amb la col·lecció formada pels fons bibliogràfics de la delegació a Barcelona

de la Filmoteca Nacional de España. En el moment dels traspassos tenia registrats gairebé 1.500 volums, abundants títols de revistes i altra documentació. Aquest fons s'instal·là en un pis de la rambla de Catalunya, ocupant un espai de 125 m² (amb sala de lectura, zona de treball i magatzem). Compartia el local amb el Servei de Cinematografia de la Generalitat. A la vegada, es va adquirir el fons de la Biblioteca de CO.CI.CA i es van unificar aquest fons i el provinent dels traspassos de la Filmoteca, tot esdevenint conjuntament la Biblioteca de la Filmoteca. L'any 1983, la Biblioteca de la Filmoteca de Catalunya obre al públic i s'ofereix als usuaris externs per a l'estudi i la investigació cinematogràfica. El 1987 la Biblioteca de la Filmoteca es trasllada al carrer de la Diputació de Barcelona, fet que suposa una millora important d'espai pel que fa a magatzem i sala de lectura. La Biblioteca, en total, ocupava 200 m².

Per tant, a Barcelona coexistien dues biblioteques de cinema: la Biblioteca de la Filmoteca al carrer de la Diputació, i la Biblioteca de Cinema Delmiro de Caralt a la rambla de Catalunya.

L'any 1997 se n'unifiquen la gestió i la ubicació i es traslladen a l'espai on actualment hi ha la Biblioteca, al Portal de Santa Madrona, 6-8, de Barcelona, amb una superfície de 400 m².

Actualment, la col·lecció física de la Biblioteca està constituïda per:

- Fons bibliogràfic: 63.000 unitats.
- Publicacions periòdiques: 2.000 títols, 125 es reben actualment.
- Arxiu de premsa: 200.00 reculls, inclouen 1.200.000 documents.
- Fons de pel·lícules: 12.000 unitats.
- Fons fonogràfics: 6.000 unitats.
- Fons gràfics: fotografies (450.000 u.), cartells (45.000 u.), cartelleres (5.000 u.) programes de mà (30.000 u.), cromos (3.000 u.), postals (1.500 u.), dossiers de premsa (50.200 u.), altre material publicitari (5.000 u.)
- Fons personals, d'entitats i empreses: 60 col·leccions, de dimensions i continguts heterogenis.
- Objectes museístics: 1.250 unitats.

Justificació del nou equipament

La Biblioteca s'ha anat nodrint d'una manera continuada de fons de professionals, d'empreses o institucions del nostre país, com també de col·leccions especials de material gràfic i publicitari. Des de gairebé els inicis de la Biblioteca,

sempre hi ha hagut una manca d'espai per tal de poder treballar, gestionar i facilitar la consulta de tota la documentació. Sabíem que tard o d'hora acabaríem tenint un espai adequat per poder-ho tenir en condicions, i per això no vam renunciar a anar augmentat els nostres fons, especialment patrimonials. A hores d'ara estan emmagatzemats en uns locals del Departament de Cultura, degudament inventariats, i esperem poder-hi treballar en un futur molt proper.

La necessitat d'un nou espai li és inherent des dels inicis. Ja els primers temps d'existència de la Filmoteca vam anar a inspeccionar nous locals a fi de trobar una solució al més definitiva possible, no només per la situació de necessitat d'espai (que ja era escàs), sinó també preveient el creixement de la col·lecció i així oferir un millor servei als usuaris.

L'any 1997, per necessitats d'optimitzar infraestructures i la gestió, el Departament de Cultura va decidir unificar les dues biblioteques en un espai que havia estat sala d'exposicions a l'edifici del Portal de Santa Madrona, 6-8. Prèviament a la unificació física de la Biblioteca de la Filmoteca i la de Delmiro de Caralt, es va fer un informe amb les necessitats d'espai i les condicions d'infraestructura, en el qual es preveia també el creixement natural de la biblioteca. També es va tenir en compte la gran varietat de materials, suports i formats diferents dels ítems. Per la nova ubicació es va aprofitar i adaptar el mobiliari de la Biblioteca Delmiro de Caralt. Val a dir que el nou espai no va respondre a les expectatives necessàries: tant per la manca d'espai per als fons necessaris a la sala de lectura, la deficiència d'instal·lacions de climatització, pel dèficit d'espai al magatzem per poder absorbir els documents d'arxiu que teníem i tenim pendent de processar al magatzem general del Departament de Cultura, i també perquè la zona de treball intern no era la suficient.

Fruit del Conveni de Col·laboració entre l'Ajuntament de Barcelona i l'ICIC, signat el 30 d'octubre de 2003, finalment el 2 d'octubre de 2006 es formalitza mitjançant escriptura pública la concessió de l'Ajuntament de Barcelona a favor de l'Institut Català de les Indústries Culturals (ICIC) d'un solar a la plaça de Salvador Seguí al barri del Raval de 1.000 m², per construir-hi l'equipament de la Filmoteca de Catalunya. El lloc era adequat, al centre de la ciutat i ben comunicat. També era convenient socialment per dignificar el barri del Raval amb nous equipaments culturals i empresarials al voltant, com s'ha anat fent amb altres institucions. El nou edifici de la Filmoteca s'afegeix a aquest procés que aportarà al Raval un considerable flux de visitants i un factor de dinamització cultural del barri.

Biblioteca de Cinema de la Filmoteca. Vestíbul (Espai Caralt) Portal Santa Madrona, 6-8 (Barcelona)

L'elecció soluciona tant el problema d'espai com la dispersió de les seves dependències que ha arrossegat des de sempre la Filmoteca. Aquesta unificació de les dependències en un únic espai ve determinada per criteris de racionalitat per permetre la relació immediata i fluida entre la Biblioteca, les sales de projecció, programació i difusió, la Direcció i els serveis centrals, així com el Servei de Banc d'Imatges (tant de l'Arxiu fílmic com de la Biblioteca), des d'on es gestiona l'accés des d'un punt de vista comercial. En aquests moments es gestiona des de l'Arxiu (Gran Via) la imatge en moviment i des de la Unitat de Documentació (Portal de Santa Madrona) la imatge fixa.

Ara, gairebé després de trenta anys de la creació, veiem la solució molt a prop i crec que podrem veure la Biblioteca de la Filmoteca al lloc que li correspon per poder dur a terme els seus objectius globals. En el moment de redactar l'article (juliol de 2011) la construcció de l'obra del nou equipament ja està acabada i en fase de moblament. La Biblioteca ocuparà un espai de gairebé 2.000 m².

Com hem dit, l'única dependència que ha d'estar aïllada és l'Arxiu Fílmic/Centre de Conservació i Restauració, ja que cal mantenir-la fora de la ciutat per raons de seguretat, condicions mediambientals i de cost del sòl urbà. Actualment aquest edifici ja està construït al Parc Audiovisual de Terrassa, i està en procés d'incorporació d'instal·lacions tècniques, climatització, seguretat, etc. La inauguració està prevista per al 2012.

Comencem a treballar al nou equipament

Procés previ a l'execució de l'obra

Quan es confirma que un nou edifici de la Filmoteca es farà realitat, s'elabora una memòria de necessitats d'espai i dis-

tribució; vindria a ser-ne el pla funcional. El resultat va ser el document *Memòria sobre les noves instal·lacions de la Filmoteca de Catalunya a la plaça de Salvador Seguí, i estimació d'espais necessaris*, realitzat l'any 2004. La conclusió va ser que la superfície necessària era de 5.690 m². Constatem que en aquesta estimació no es comptava l'espai necessari per a les instal·lacions tècniques de climatització, comunicació, circulació, etc. Pel que fa a la Biblioteca, en aquesta estimació hi reservàvem una superfície de 2.000 m².

Aquesta tasca es va fer prèviament al concurs públic de projectes convocat per poder construir el nou edifici. Ens va servir per tenir clar el que volíem i així poder traspassar-ho als estudis d'arquitectura que s'hi volguessin presentar. El concurs de projectes el va guanyar l'estudi Map Arquitectes, dirigit per Josep Lluís Mateo. Val a dir que de tots els estudis d'arquitectura o arquitectes que es van presentar al concurs, va ser l'equip guanyador l'únic que, prèviament, va venir als diversos departaments de la Filmoteca i es va interessar per les necessitats específiques del nou equipament.

El projecte final té data de juny de 2005. I l'adjudicació de l'obra va tenir lloc el desembre de 2006. L'acte protocol·lari de col·locació de la primera pedra es va celebrar el dia 6 de març de 2007. Després d'uns estudis arqueològics, l'any 2009 es comença la construcció de l'equipament.

Com a professional bibliotecari, la meua intervenció en tot aquest procés va consistir només en l'aportació de dades quantitatives dels fons i en els serveis que es volien oferir als usuaris, per tal d'organitzar l'espai. Però quedava lluny del detall. Em va semblar que quedava molta feina per fer i que em calia una formació més específica per poder dur amb èxit la realització de la nova Biblioteca, així com per establir una relació profitosa amb els professionals que haurien d'executar l'obra.

El COBDC (Col·legi Oficial de Bibliotecaris i Documentalistes de Catalunya) va programar el Curs sobre els espais bibliotecaris: eines per al procés de planificació d'un edifici bibliotecari, impartit per l'arquitecte Santi Romero, cap de la Unitat d'Arquitectura Bibliotecària de la Diputació de Barcelona, l'abril del 2008. No vaig dubtar a assistir-hi. La informació que ens va transmetre va ser clau de cara a desenvolupar el projecte que havíem d'iniciar. Em va proporcionar les eines següents:

- Saber interpretar els plànols des de punts de vista diferents: escales, traçats, alçades, seccions, superfícies, etc.
- Importància del programa funcional, des del qual cal explicar el projecte, amb la descripció de les diverses àrees que formen la Biblioteca i la seva interrelació. Aquesta és una qüestió que d'una manera intuïtiva o com a professional bibliotecari ja es coneix, però el Curs me'n va aportar la sistematització.
- Col·laboració amb diferents professionals, no només arquitectes, sinó amb molts d'altres que hi intervenen, respecte de: equipament, seguretat, climatització, instal·lacions tècniques, etc.
- Coneixements sobre la importància de la flexibilitat del projecte, accessibilitat, senyalització, possibilitat d'ampliació, etc.
- Bibliografia específica recomanada pel professor.

Sempre m'ha semblat que conèixer l'experiència d'altres centres i entrar en contacte amb biblioteques o instal·lacions similars des de diferents punts de vista, pot aportar-nos més informació i coneixement, els quals, contrastats amb la nostra realitat i amb les aportacions teòriques, poden ser molt positius.

Per això vaig proposar a l'equip de la Biblioteca, que majoritàriament se sentia interessat, sensibilitzat i motivat pel projecte, fer una sèrie de visites a altres centres. Aquests van ser escollits per diverses raons: similituds amb la nostra organització, perfil d'usuaris i objectius similars, instal·lacions recents, etc.

Vam fer un guió per poder seguir una metodologia, malgrat que s'anés variant o ampliant a mesura que anàvem fent les visites. Cal dir que vam ser molt receptius a les aportacions i recomanacions dels professionals. Les biblioteques visitades van ser:

Biblioteca de l'ESMUC (Escola Superior de Música de Catalunya). Biblioteca especialitzada que forma part de les BEG (Biblioteques Especialitzades de la Generalitat), de les quals nosaltres també formem part.

Tenen accessible molt de material audiovisual, i ens interessava veure com havien resolt la ubicació i l'accés. Es fa directament a la sala de lectura, amb uns punts adequats

especialment per aquesta consulta/audició.

Aquesta Biblioteca es va instal·lar recentment en un nou espai a l'Auditori, amb una planta similar a la nostra. Ens va interessar la distribució de la sala de lectura. Vam observar que, per la seva utilitat, la podíem aplicar al nostre cas.

El despatx intern estava situat en un lloc molt estratègic, amb visió a la sala de lectura que permetia detectar la necessitat de suport del personal d'atenció al públic en un moment determinat.

També ens interessava la solució del magatzem, però en aquest cas les seves necessitats de documents per desar s'allunyaven molt de les nostres. Pel que fa a la ubicació, com en el nostre cas, està lluny de la sala de lectura.

Biblioteca del MNAC (Museu Nacional d'Art de Catalunya). Biblioteca especialitzada d'un museu, amb un tipologia de fons similar a la nostra, amb un fons bibliogràfic molt nombros i divers, així com un arxiu gràfic i documental.

Vam trobar interessant la sala de consulta i la selecció de material d'accés lliure, així com la distribució de mobiliari.

El magatzem està al soterrani, amb dipòsits dividits, la qual cosa facilita la climatització i la seguretat. El material conservat als magatzems és similar al nostre. Ens va ser útil comparar els metres quadrats que tenen tant a la sala de lectura com el magatzem respecte de les nostres necessitats. També vam poder veure'n l'operativitat a l'hora de servir els documents dels dipòsits.

Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès.

Biblioteca de molt prestigi per la qualitat dels fons històrics, i a la vegada molt actualitzada.

Ens va interessar perquè recentment se'n va fer una reforma i amb un resultat esplèndid, tot compaginant amb modernitat i futur, i amb un gran relleu en els elements decoratius i arquitectònics. Crec que s'han aconseguit uns espais confortables de lectura i de recerca, on es combinen els documents més antics amb les noves tecnologies de la informació.

El magatzem adequat té uns bons sistemes antiincendis i de seguretat, i ens va fer pensar en la possibilitat d'aplicar-ho al nostre projecte.

MAE. Centre de Documentació i de les Arts Escèniques.

Institut del Teatre. Amb aquest Centre tenim bastants punts en comú i similitud en la tipologia de materials, i en diferents ocasions hem intercanviat experiències.

Ens van interessar els dipòsits i l'espai de treball de col·leccions especials. Vam veure el lloc on es treballaven la diversitat de formats i materials (cartells, gràfics, origi-

Nou edifici El Raval. Edifici exterior.

nals, llibres antics, peces de museu, obra gràfica original, etc.), així com la millor manera i solucions pel que fa a condicions de conservació. En general, la inspecció ens va ser molt profitosa, i en concret vam observar un sistema d'embalatge fàcil, visual i adequat, tant per a la conservació de les peces de la col·lecció del Museu com per a objectes de gran format.

Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General de la UAB (Universitat Autònoma de Barcelona).

Aquesta visita, la vam fer amb l'objectiu de conèixer la instal·lació general de la Biblioteca, especialment pel que fa als audiovisuals i publicacions periòdiques.

També teníem en compte que la planta on havia d'anar la nostra sala de lectura podia tenir semblances amb aquesta. Malgrat que és molt més espaiosa gràcies a un volum més elevat d'usuaris i a la gran quantitat de publicacions periòdiques, ens va ser útil veure una bona distribució de mobiliari a la sala de lectura.

Biblioteca d'ESADE.

Ens va interessar anar a visitar la nova seu de la Biblioteca d'ESADE a Sant Cugat del Vallès, de recent instal·lació.

En aquest cas, més que els espais pròpiament dits, volíem veure i contrastar amb els bibliotecaris el nou sistema de seguretat, circulació de documents i realització d'inventaris que sabíem que havien utilitzat (sistema RFID). A la nostra Biblioteca estem interessats en aquest nou sistema, i creïem que ara teníem l'oportunitat d'aplicar-ho a les noves instal·lacions. Teníem la informació que ens havien facilitat els distribuïdors del sistema,

però necessitàvem confirmar-ne la utilitat i verificar que les prestacions suposaven un pas endavant respecte del sistema magnètic que tenim. Vam veure'n els avantatges, especialment pel que fa a la seguretat, a la realització d'inventaris i estadístiques i a la detecció de documents malt col·locats.

Biblioteca de la Filmoteca Española (Madrid).

Fins ara ens hem centrat en biblioteques de proximitat, però no vam voler deixar passar l'oportunitat de visitar la Biblioteca de la Filmoteca, a Madrid.

La Biblioteca i les dependències generals de la Filmoteca estan en un antic palau reformat del centre històric de Madrid. La sala de lectura està ben ubicada i té un bon accés. La distribució de documents accessibles és similar a la nostra. La zona d'arxiu gràfic queda allunyada i funciona independentment. Tant les zones de treball tècnic de la Biblioteca com els magatzems són deficitaris. El problema del magatzem és que, en ser un edifici antic, no està preparat per suportar pes. Una part de la documentació no es va poder col·locar al nou local. Això ens va fer pensar en el nostre equipament, però en tractar-se d'un edifici de nova planta, ja s'hi van preveure les càrregues que havia de suportar.

Bibliothèque du Film (BIFI) (París).

Podríem dir que aquesta Biblioteca, en molts aspectes, és la més semblant a la nostra, tant per l'especialització, com per la tipologia de documents. També és el resultat de la unificació de diferents fons, i actualment és la Biblioteca de la Cinémathèque Française, malgrat que té entitat pròpia com a Biblioteca. En el que ens diferenciem és en els pro-

ductes i serveis que s'ofereixen. Des de fa 5 anys comparteix edifici amb els serveis centrals de la Cinémathèque i sales de cinema. En principi, en aquest edifici de construcció moderna i interessant, la Biblioteca no hi havia d'anar, sinó que s'hi va haver d'adaptar posteriorment. Els espais de la Biblioteca es distribueixen en 5 nivells diferents. Al primer hi ha el vestíbul d'acollida i la videoteca; al segon, l'espai de publicacions periòdiques; al tercer, la Biblioteca general; al quart, l'espai d'iconoteca, mentre que al cinquè hi ha l'espai per a investigadors. Aquests petits espais, tot estar ben comunicats, obliguen a una mobilitat excessiva dels usuaris. Això també provoca que a cada planta hi hagi personal per atendre el públic. L'altre problema detectat és que no hi ha espai per a un gran magatzem. El magatzem està en un altre edifici i la documentació sol·licitada pels usuaris s'hi porta d'un dia per l'altre.

Totes aquestes visites les hem valorades molt positivament, tant pel que se'n va extreure de positiu com pel que no s'havia de fer. Ens van rebre amb gran amabilitat i professionalitat, i ens van dedicar tot el temps necessari. A part de les qüestions relacionades amb les instal·lacions pròpiament dites, també obtingut coneixement d'altres qüestions: organització, tractament, projectes de digitalització, productes, etc. Igualment, vam aprofitar per intercanviar experiències, idees, etc. Aquest no és el lloc per ampliar-ho, però sí que vull remarcar la gran importància de l'intercanvi de coneixement entre professionals a través del contacte directe amb visites als mateixos centres. En sóc una gran partidària.

Procés d'execució de l'obra

Fets els plànols d'execució l'edifici, es comença a construir l'any 2009. Durant el temps de l'execució de l'obra la nostra participació va quedar en un segon terme. Els espais ja estaven definits i són els tècnics els que se n'encarreguen. Però, una vegada l'estructura acabada es replantegen una sèrie de qüestions, algunes per qüestió d'organització interna de la mateixa Filmoteca i d'altres com a mesures d'optimització. Es fan una sèrie de canvis de la distribució.

Un cop fetes les correccions, els espais que corresponen a la Unitat de Documentació dins de l'edifici queden distribuïts de la manera següent:

- Vestíbul de la planta baixa: Recepció, Banc d'Imatges i Bústia de devolució de documents.
- Primera planta: Espai d'Exposicions Delmiro de Caralt, Sala de Lectura i Zona de treball intern.
- Primer soterrani: Sala d'exposicions temporals.
- Segon soterrani: Magatzems.

Com ha estat la participació en el projecte

S'ha de tenir en compte que l'equipament és la Filmoteca de Catalunya, i l'Àrea de Documentació n'és únicament una part del tot. Dic això perquè, malgrat que la responsabilitat pel que fa als bibliotecaris és la mateixa, la cadena de comunicació amb els professionals del projecte no pot ser tan directa, sinó que passa per la Direcció de la Filmoteca. No és una observació negativa, sinó realista i positiva, en molts casos.

No obstant, vaig tenir el meu primer contacte i una participació directes amb els tècnics per definir l'equipament abans del concurs públic per construir l'edifici de la Filmoteca. De tots els equips que hi van participar, el de l'arquitecte Josep Lluís Mateo va ser l'únic que em consta que va anar a les diverses instal·lacions de la Filmoteca a parlar directament amb els responsables de cada àrea perquè li traslladéssim les necessitats. Aquest equip és el que va guanyar el concurs.

Arriba un moment en què, constatant la gran diversitat de tasques que cal realitzar en un edifici d'aquesta envergadura, cal la intervenció de diverses empreses especialitzades. Pel que fa a la Biblioteca, s'encarrega el projecte de mobiliari i equipament al despatx d'arquitectura Sierra i Calleja Arquitectes, amb experiència en instal·lacions de biblioteca. La comunicació hi ha estat fluida, receptiva, amb empatia i paciència, malgrat que per necessitats alienes no sempre ha estat possible gaudir de la situació més òptima.

Hi ha hagut moltes reunions, missatges electrònics i comunicació telefònica per a cada qüestió, fins a arribar a una entesa enter les dues parts. Ha estat una experiència molt positiva i enriquidora. Val a dir que s'ha pogut treballar molt en l'organització i distribució (els espais per a les cabines individuals, la zona de reproducció, els metres lineals necessaris de prestatgeria i la seva alçada, l'accessibilitat, les barreres arquitectòniques, etc.). Una altra de les qüestions que s'ha treballat amb molta dedicació ha estat el disseny interior dels compactes, ja que s'han adequat als diversos tipus de material que conservem, i fent les previsions de tot el que teníem en diferents llocs i estudiant, juntament amb els arquitectes, la millor distribució i el tipus de contenidors.

Pel que fa a la tria del tipus de paviments, la il·luminació i els models del mobiliari, cal dir que ens ha vingut determinat des de l'equip que ha projectat l'edifici.

La Unitat de Documentació disposa de dos espais museístics. Pel que fa als models de mobiliari, expositors, vitrines, panells, il·luminació, instal·lacions tècniques, etc. de les sales d'exposicions (Exposicions temporals i l'Espai Caralt, amb la col·lecció d'objectes i altres documents de la Biblioteca), s'ha comptat amb l'assessorament de l'empresa GROU -

Exposicions i Museografia, com a resultat d'un concurs públic. La comunicació amb ells també ha estat directa i pedagògica.

Pel que fa a altres temes que impliquen les instal·lacions de la Biblioteca, però que alhora correspon a tot l'edifici, no hi hem participat directament. Em refereixo a aspectes com ara seguretat, sistema RFID, climatització i ventilació, equipament tecnològic, etc.

Resultat final de l'equipament

Ara mateix, juliol del 2011, l'obra ja està acabada. Està en procés de moblament, així com d'acabament dels últims retocs.

Finalment, l'edifici ha quedat distribuït de la manera següent:

- Soterrani per sota la plaça de Salvador Seguí: dues Sales de Projecte, amb capacitat per a 380 i 180 butaques.
- Segon soterrani, sota l'edifici: dipòsits i magatzems (500 m²).
- Primer soterrani: Sala d'Exposicions (300 m²), Serveis Tècnics i cabines per a les sales de projecte, Aules de formació.
- Planta baixa: Recepció de material, Vestíbul, Taulell de Recepció i venda d'entrades, Banc d'imatges (50 m²), Llibreria i Cafeteria.
- Primera planta: Biblioteca, distribuïda amb Espai Caralt i accés (300 m²), Sala de Consulta (400 m²), Cabines individuals, despatxos i zona de treball intern per al personal de les Unitats de Documentació i Difusió (200 m²).
- Segona planta: Direcció i serveis generals de la Filmoteca, Despatxos d'àrees i Direcció de l'ICIC.
- Tercera planta: Despatxos d'àrees de l'ICIC.

La nova ubicació dels espais corresponents a la Unitat de Documentació ha comportat avantatges i inconvenients, si es compara amb la distribució del primer projecte. La Biblioteca baixa de la segona planta a la primera, amb les conseqüències següents:

- La Sala de Consulta, de ser un espai amb molta claror natural perquè hi havia vidrieres de dalt a baix a les dues bandes que donen a l'exterior i un lluernari al mig de la sala, passa a ser una sala menys lluminosa, ja que les finestres són altes i, evidentment, no hi entra tanta llum natural. Des de la Sala no es veu la plaça ni el carrer.
- Es guanya superfície a l'espai de treball tècnic intern. Dels 100 m² passem a tenir-ne 200 m². D'aquests 100 m² de diferència, en guanyem 50 m², ja que els altres 50 m² són per al personal de Difusió.
- La Sala d'Exposicions temporals, ara al primer soterrani,

també incrementa la superfície. De llum natural passem a tenir llum artificial més controlable per les exposicions. Dels 150 m² quan era prevista a la primera planta, passa a tenir 300 m².

- Els dipòsits/magatzems, que en el primer projecte ocupaven dues plantes, ara només n'ocupen una. Això comporta haver de posar-ho tot en armaris compactes i canviar els tipus de contenidors de materials. Segons les previsions que s'han fet, per ara l'espai de magatzem és suficient.
- Quan es va a la planta de la Biblioteca a través d'escala mecànica, ascensor o escala normal, trobem el vestíbul previ d'accés a la Sala de Consulta. És un espai de distensió i relax anomenat Espai Delmiro de Caralt, en record del fundador de la Biblioteca, que té una col·lecció d'objectes originals precinematogràfics i dels primers orígens del cinema. També hi haurà exposats una sèrie de documents patrimonials. Hi ha vitrines verticals i horitzontals. En aquest espai també hi haurà les taquilles, perquè els usuaris de la Biblioteca puguin desar-hi les seves pertinences.

Des de l'Espai Caralt s'accedeix a la Sala de Consulta de la Biblioteca amb porta tancada, on hi haurà l'arc antifurt. Som en una sala quadrada de 400 m². La distribució de l'espai es fa a partir del mobiliari.

A mà esquerra s'hi troba el taulell de consulta, amb capacitat per a 3 persones. Al mateix taulell, de cara als usuaris, hi ha 3 ordinadors d'accés al fons de la Biblioteca i per a consultes ràpides. Darrere el taulell hi ha una prestatgeria per al material audiovisual i documentació reservada. Davant es desplega la Biblioteca amb una bateria de prestatgeries fins al final de la Sala.

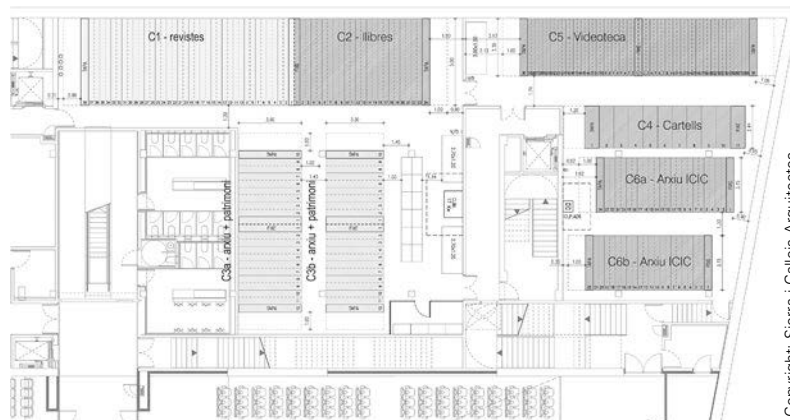
A banda i banda hi van les 6 taules per als usuaris, amb 48 punts de lectura, 8 per taula. Entre taula i taula hi van més prestatgeries, però més baixes, d'1,20 m, per tal de trencar la sensació d'excessiva barrera que provoca la bateria de prestatgeries de dalt a baix de la Sala. D'aquests punts de consulta, 16 tindran ordinadors amb separadors a les taules per poder accedir no només a totes les bases de dades, internet, catàlegs, etc., sinó que també faran la funció de visionat de pel·lícules i audició de bandes sonores o altre material audiovisual accessible de la Biblioteca.

A la paret de l'esquerra, hi anirà adossada una prestatgeria de dalt a baix. A la primera part hi hauran els expositors de les publicacions periòdiques actuals, i a continuació es posarà una selecció de les col·leccions senceres de les revistes històriques.

Copyright: Sierra i Calleja Arquitectes

Nou edifici El Raval.
Perspectiva virtual de la sala de Lectura.

Copyright: Sierra i Calleja Arquitectes

Nou edifici El Raval. Dipòsits amb distribució armaris.

La resta de prestatgeries són per a les publicacions d'accés lliure, majoritàriament seran les editades a partir dels anys seixanta. La resta anirà al magatzem.

La paret de la dreta s'ha reservat per posar-hi decoració cinematogràfica, cartells del nostre fons.

El total de metres lineals de prestatgeria a la Sala de Consulta és de 956,50 m.

Al fons a mà dreta hi ha la porta d'accés a la zona de reprografia i lector de microfilm, compartida amb el personal intern de la Filmoteca. En aquesta cambra tancada, s'hi instal·larà una càmera de vigilància controlada des del taulell dels bibliotecaris de sala i, a més, en tractar-se d'una paret tallafoc, no s'ha pogut posar un vidre a l'envà de separació.

A continuació hi ha l'espai de treball individual, cabines de 12 m². Se n'han dissenyat 4, separades, amb totes les instal·lacions per poder accedir als documents audiovisuals en els seus diferents formats, a més de tots els productes de la Biblioteca.

Al fons a mà esquerra s'accedeix a la zona de lavabos. Com és obvi, la Biblioteca compleix la normativa pel que fa a accessibilitat i barreres arquitectòniques.

Al fons de la planta, darrere la Sala de Consulta, hi ha la zona de treball intern. S'hi accedeix per la Sala de Consulta de la Biblioteca i també des d'una escala i un ascensor que connecta directament amb la planta baixa i els soterranis. Es tracta d'un lloc molt lluminós per totes bandes que dona a l'exterior, amb finestrals de dalt a baix, per on entra molta llum natural.

Està format per un espai de 200 m², dels quals 50 es reserven per al treball i personal de Difusió amb el qual també es fa treball coordinat.

Pel que fa a Documentació, hi ha la previsió de 14 estacions de treball. Hi ha també una gran taula per poder tractar documentació de gran format i una planera. Hi ha dos espais tancats, l'un en previsió de reunions, visites, etc., i l'altre per manipular material que necessiti un tractament especial, ja sigui per causa del suport o patologia, amb climatització, ventilació i control de temperatura i humitat.

El Banc d'imatges s'instal·la a la planta baixa, amb espai i una taula per poder atendre les peticions. Darrere hi ha una petita sala de visionat prevista per a grups d'usuaris que necessitin visualitzar materials per seleccionar-ne imatges.

Al vestíbul de la planta baixa també és on s'instal·la la Bústia de devolució de documents de la Biblioteca. No es posa en una paret fora de l'edifici, ja que l'espai estarà obert fins que s'acabin les sessions de cinema a la nit i també els caps de setmana, fet que comporta una gran amplitud d'horari, malgrat no ser accessible les 24 hores del dia.

Seguint de dalt a baix l'edifici, tal com hem fet, al soterrani trobem la Sala d'Exposicions temporals de 300 m². S'hi accedirà des de la planta del vestíbul a través d'escala mecànica, ascensor o escala normal. Es tracta d'una sala diàfana. En funció del tipus d'exposicions, mitjançant elements movibles s'aniran confeccionant els espais necessaris per poder transmetre l'objectiu de l'exposició. Inclourà dos espais per a projeccions, que es podran convertir en de un sol quan el disseny de l'exposició ho demani.

Al segon soterrani és on hi ha els magatzems i dipòsits. S'hi té accés amb ascensor i escales des de qualsevol punt de l'edifici. Des de la Biblioteca hi ha ascensor directe. Ha quedat dividit en 3 espais diferenciats, per qüestió de seguretat, control de la climatització i ventilació. Els hem adaptat a les necessitats requerides.

Un primer espai és per a les exposicions, tant per mobiliari de recurs i bàsic, aparells, com documentació en trànsit i de treball, i també per poder treballar-hi per organitzar el muntatge de les exposicions. Hi ha accés directe a la Sala d'Exposicions.

Al segon espai hi haurà armaris compactes per al material bibliogràfic (revistes i llibres), uns altres armaris especials per als fons patrimonials, fons gràfics i fons museístics, prestatgeries obertes per a caixes de recepció de material, armari especial per als "tresors de la Biblioteca" i dues taules de treball amb punts de connexió per a comunicació i ordinadors.

Al tercer espai hi ha un armari compacte per a cartells i obres de gran format, una altra unitat per als audiovisuals, microfilms, fotografies/plaques de vidre, etc., dos compactes més per material d'arxiu i administratiu i una taula amb un punt de treball.

Quadre comparatiu dels espais actuals a Santa Madrona amb el nou al Raval:

Unitats i dimensions	Santa Madrona	El Raval
Espai Caralt	45 m ²	200 m ²
Sala de Lectura	165 m ²	400 m ²
Espai visionat	15 m ²	60 m ²
Taulell de consulta	3 ml	7 ml
Punts de lectura	32	48
Ordinadors públics - unitats	8	19
Prestatgeries Sala	600 ml	956 ml
Sala d'Exposicions temporals	—	300 m ²
Zona treball intern	80 m ²	150 m ²
Magatzem (m ²)	200 m ²	800 m ²
Prestatgeries magatzem (m/ lineal)	1.300 ml	4.300 ml
Total ml (metre lineal)	1.900 ml	5.256 ml
Total m² (metre quadrat)	505 m²	1.850 m²

No només guanyem en la millora de la distribució i augmenta l'espai, sinó també en comoditat i confort tant per als treballadors com per als usuaris. Actualment les prestatgeries tenen una gran alçada, i per accedir-hi calen escales molt llargues. A més, els espais de passadís que quedaven entre les prestatgeries eren molt estrets i no podien passar-hi cadires de rodes. La senyalització i visualització també serà un dels punts febles que milloren. Pel que fa al magatzem, millorarem qualitativament i quantitativament. En contrapartida, el fet d'estar allunyat de la Sala de Consulta fa pensar que la immediatesa d'ara per accedir a la documentació dels dipòsits canviarà, serà més lenta i comportarà una nou sistema de treball.

Funcionament de la nova Biblioteca

Sense deixar les tasques que fins ara ha anat desenvolupant la Biblioteca per mantenir-se actualitzada, tant pel que fa als fons com als serveis establerts com a objectius, el nou equipament de la Filmoteca comporta una ampliació considerable d'espai i la introducció de nous productes que com a Biblioteca ens permetran nous reptes i noves oportunitats:

- Podrem tractar més adequadament els fons patrimonials, documents d'arxiu i de gran format per poder posar-los a disposició dels usuaris. La limitació d'espai ens ha estat condicionant de dur a terme un bon tractament d'aquests fons. Per la seva complexitat, calia desplegar-los per poder organitzar-los, realitzar els quadres de classificació, la descripció, les accions de conservació i difusió, i l'emmagatzematge amb les condicions requerides. Un altre exemple d'això afecta la col·lecció de cartells i obra gràfica, que ha estat impossible fins ara de fer-la accessible. Es podran oferir més documents per a la investigació cinematogràfica del nostre país. Comporta personal en dedicació patrimonial.
- Podrem tenir més documents a la Sala de Consulta. L'accessibilitat serà un altre dels punts forts, ja que les condicions d'alçada i de circulació seran les adequades, en eliminar-s'hi les barreres arquitectòniques i gaudir d'una bona senyalització. S'organitzarà l'accés dels usuaris, tant interns com externs, als documents de reserva i als dipòsits del soterrani. S'establirà una normativa d'accés que implicarà establir les persones que poden accedir-hi i l'horari.

- Podrem tenir més aparadors físics per mostrar la documentació, amb el discurs que es cregui necessari a través de la Sala d'Exposicions i l'Espai Caralt. S'està treballant més conjuntament amb les altres àrees de la Filmoteca, amb la voluntat de coordinar els cicles de les Sales de Projectió amb la Biblioteca, mitjançant exposicions.
- Per qüestions d'espai, algunes col·leccions fotogràfiques eren a l'Arxiu Fílmic, i des d'allà es catalogaven i arxivaven. Ara recuperem la unificació d'aquestes col·leccions disperses, tant per al tractament com l'accés.
- Disposarem d'uns dipòsits i magatzems amb climatització, ventilació i control d'humitat. Per tant, la conservació dels fons serà l'adequada. Fins ara els tractaments de conservació i preservació s'havia fet a partir dels contenidors: fundes de polièster, paper barrera, capsas i carpetes de cartró no àcid, etc., però ens mancava el gran contenidor per assegurar la conservació.
- Hi haurà molta més visibilitat de la Filmoteca, i de la Biblioteca en concret, no només pel mateix edifici singular dedicat a la cultura cinematogràfica, sinó per el nou lloc web, en què la Biblioteca tindrà un bon aparador i accés als fons i serveis. I, a més, amb el nou disseny del programa de la Filmoteca, la Biblioteca també tindrà el seu espai. La qüestió de comunicació i productes de difusió de la mateixa Biblioteca es canalitzaran adequadament.
- Amb els projectes de digitalització, que ja s'havien començat, tant de documentació pròpia com de publicacions electròniques, ara tindrem les eines necessàries per fer-les accessibles des de la Biblioteca o remotament a través de la xarxa.
- El nou equipament incitarà més interès pel cinema, més investigació, que es traduirà amb més usuaris potencials, tant presencials com remots a través del web. Ens farà més visibles, se sabrà que existim. Amb l'augment de punts de consulta i més ordinadors d'accés per als usuaris pretenem donar-hi resposta. També comportarà més dedicació al personal de la Biblioteca.
- Aquesta visibilitat de la Biblioteca sensibilitzarà els professionals per disposar la documentació que hagin creat a l'hora de realitzar els seus projectes. Si hi ha un lloc adequat per conservar-ho i accedir-hi, amb les limitacions legals que calguin, les empreses i persones creadores d'activitat cinematogràfica del nostre país quedarà ben visible el lloc on confiar-ne la custòdia. Fins ara ens consta que érem poc visibles.

- La Biblioteca proporciona la informació que les altres unitats necessiten per dur a terme la seva missió i objectius. Amb el nou funcionament, aquesta transversalitat serà més àgil i directa.
- Totes aquestes noves perspectives estan tenint una adequació de les tasques: es crea un responsable d'exposicions, més dedicació als arxius patrimonials, més control i treball del magatzem, i més treball transversal amb les altres àrees.

Pes dins del mateix edifici

El pes de la Biblioteca a l'edifici serà important dins la Filmoteca. Aquesta també és la voluntat del mateix creador del projecte: la planta on hi ha la sala de la Biblioteca ha de ser el centre de l'equipament.

- La Biblioteca estarà visible físicament, no només des dels seus propis espais. El fet de compartir el mateix edifici amb les Sales de Projectió aportarà, òbviament, més usuaris a la Biblioteca, ja que serà molt més fàcil poder anar a documentar-se sobre les pel·lícules. El perfil cinèfil dels espectadors de la Sales de Projectió fa que tinguin interès a ampliar informació, documentar-se, visionar aquell títol per completar la filmografia o el cicle que no s'ha pogut projectar, etc. A més, els temps d'espera per visionar pel·lícules tindran l'oportunitat de passar-lo a la Biblioteca o als espais d'exposicions.
- El personal de la Filmoteca i de les àrees de l'ICIC, que fins ara no compartíem espais, descobriran la Biblioteca.
- Per als visitants de les exposicions, també comportarà despertar-los l'interès en la consulta dels fons bibliogràfics i documentals.
- La Llibreria i la Cafeteria, amb afluència de persones interessades i amants del cinema, segur que voldran conèixer la Biblioteca.
- Persones o entitats que vagin a fer gestions a les altres àrees de l'ICIC, especialment les que corresponen a l'audiovisual, possiblement també ens descobriran.
- La programació de visites a l'edifici en general suposarà la descoberta d'un nou espai d'investigació.

El que de ben segur serà un fet és que aquest nou equipament al Raval comportarà una retroalimentació general dels uns amb els altres, un enriquiment per a tota la ciutadania. El repte, doncs, serà com la Biblioteca dóna respostes a les expectatives i necessitats.

Nou edifici El Raval. Construcció edifici interior.

Conclusions

Després d'un llarg i en determinats moments complicat camí, aquí tenim un nou equipament que s'ha projectat amb minuciositat, professionalitat i il·lusió per poder donar resposta a les necessitats plantejades al llarg de molts anys.

Es compliran les expectatives que s'han creat? S'adequarà realment a les necessitats? El funcionament podrà ser el que s'ha concebut? Cal passar del model teòric al model real. Són pors i reptes, que esperem positivar.

Ara ens cal començar a caminar, posar en marxa el projecte i ajustar-lo a la nova realitat que tenim davant.

Caldrà que siguem flexibles i que l'equip humà ens adaptem al nou lloc i al nou funcionament que comporta l'edifici.

Tot això són oportunitats per als professionals que hi treballen i per a totes les persones que necessiten nodrir-se de la Biblioteca, especialment els de la mateixa organització. Així podrem, des de la Biblioteca, aportar noves investigacions que es transformin en coneixements contrastables.

La nova Biblioteca de la Filmoteca ens espera. Nosaltres l'hem desitjat tant, que tindrem moltes ganes de compartirla amb tots vosaltres.

Copyright: Adrià Goula www.adriagoula.com

Espai Delmiro de Caralt i entrada a la nova biblioteca.

Bibliografia

ALONSO FERNÁNDEZ, LUIS; ISABEL GARCÍA FERNÁNDEZ (2010). *Diseño de exposiciones. Concepto, instalación y montaje*. 2a. ed., revisada y ampliada. Madrid: Alianza Editorial

BERTRAND, ANNE-MARIE; ANNE KUPIEC (1997). *Ouvrages et volumes. Architecture et bibliothèques*. París: Éditions du Cercle de la Librairie.

MINISTÈRE DE CULTURE. DIRECTION DU LIVRE ET DE LA LECTURE. *Bibliothèques dans la cité. Guide technique et réglementaire* (1996). París: Éditions Le Moniteur.

Llei 20/2010, del 7 de juliol, del cinema. Aprovada pel Ple del Parlament [...] en la sessió núm. 82, del 30 de juny del 2010... Barcelona: Parlament de Catalunya.

FAULKNER-BROWN (1997), "Diseño de grandes edificios para bibliotecas". En: *Informe mundial sobre la información 1997-1998*. Madrid. Unesco/CINDOC, p. 272-283.

FILMOTECA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA (1982-2011). *Col·lecció de programes: curs/any*. Barcelona: Filmoteca de la Generalitat de Catalunya.

HUGHES, PHILIP (2010). *Diseño de exposiciones*. Barcelona: Promopress.

KISSEL, ÉLÉONORE; DÍAZ PEDREGAL, PIERRE; MONIER, VÉRONIQUE (2006). *Concepció i gestió de museus*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura.

La Problemàtica dels fons en el patrimoni documental (2006). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura.

Recull d'informació bàsica. Equipament bibliotecari (1994). Barcelona: Diputació de Barcelona. Àrea de Cooperació. Oficina Tècnica de Cooperació.

ROMERO, SANTI (2004). *La Arquitectura de la Biblioteca. Recomendaciones para un proyecto integral*. 2a ed. revisada. Barcelona: Colegio de Arquitectos de Catalunya.

RUEDA TEBÉ, MERCÈ (2000). "Biblioteca de la Filmoteca de Catalunya i de Cinema «Delmiro de Caralt»". *Métodos de Información*, núm. 38-39. València: Associació Valenciana d'Especialistes en Informació, p.76-83

VIDULLI, PAOLA (1998). *Diseño de bibliotecas. Guía para planificar y proyectar bibliotecas públicas*. Gijón: Ediciones Trea, S.L.